

IN MEMORIAM

АКАДЕМИК ЂОРЂЕ БОРОЗАН
(1947–2026)

Дана 25. марта 2026. године, напустио нас је професор и колега, академик др Ђорђе Борозан. Према *Споменици Историјског института 1948–2018 (Подгорица 2021, стр. 213–228)*: Ђорђе Борозан је рођен 20. априла 1947. године у Бокову (Цетиње). Осмогодишњу школу и гимназију завршио је на Цетињу, Филозофски факултет у Београду – Група за општу и националну историју. Дипломирао је 1971. године, а магистрирао је на теми *Црна Гора и Дубровник у вријеме Шћепана Малог*, а потом је докторирао на Филозофском факултету у Београду на теми *Велика Албанија – поријекло – идеје – пракса*. У Београду је радио у Савезном секретаријату за иностране послове (Дипломатски архив); у Институту за новинарство, као научни сарадник и одговорни уредник часописа *Новинарство*; у *Комунисту* – редакција за иностранство, као уредник часописа *Questions actuelles du socialisme*; у Институту за савремену историју, као виши научни сарадник и главни и одговорни уредник часописа *Историја 20. века*.

Као ванредни и редовни професор на Катедри за историју јужнословенских народа од XVI вијека до 1918, у периоду 2001. до 2008. године, предавао је на Филозофском факултету у Никшићу. Од 2002. до 2007. године био је директор Историјског института Црне Горе. У то вријеме, као научни савјетник, главни и одговорни уредник часописа *Историјски записи* и издања Института, био је предсједник Научног вијећа Института; руководилац пројеката: *Историја Црне Горе од 1878. године до савремености*; *Црна Гора и Албанци у XIX и XX вијеку*. Био је члан Сената Универзитета Црне Горе; предсједник Комисије за историју Савјета Министарства просвјете и науке Црне Горе; уредник издања Универзитета Црне Горе за друштвене науке; предсједник Савјета Центра за историју Југоисточне Европе – Београд и Cold war studies

centre LSE – Лондон; члан савјета и редакције за приређивање грађе за књиге: *Југословенско-совјетски односи 1945–1956.* и *Црна Гора у дипломатским списима руског Министарства иностраних дјела*. Био је професор на постдипломским студијама на Филозофском факултету у Никшићу на предмету Источно питање и Правном факултету у Подгорици на предмету Дипломатија Црне Горе. Од 2007. редовни је професор на Универзитету Доња Горица.

У Црногорској академији наука и умјетности био је: предсједник Одбора за историју (2007–2018) и секретар Одјељења хуманистичких наука ЦАНУ (од јула 2012. до јула 2016). Потпредсједник Црногорске академије наука и умјетности је од 1. августа 2016. године; члан Савјета Лексикографског центра и Института за језик и књижевност „Петар II Петровић Његош“ у ЦАНУ; главни и одговорни уредник *Лексикона дипломатије Црне Горе* и аутор лексикографских чланака тог лексикона; члан Редакције *Лексикона етнологије Црне Горе*; члан Редакције *Лексикона црногорских династија* и аутор лексикографских чланака тог лексикона. За члана Европске академије наука и умјетности (ЕАСА) изабран је 2018. године.

Предмети његовог научног интересовања су: политичка и дипломатска историја Црне Горе; историја Европе у XIX и XX вијеку; југословенско-албански и црногорско-албански односи од краја XV до деведесетих година XX вијека; историја и историографија; едукативна функција историје у наставно-образовним програмима; питања историјског, етничког и духовног идентитета и проблеми савремене историје. Објавио је преко 200 чланака, студија, расправа, осврта и прилога у преко 30 посебних издања у Црној Гори, Југославији и иностранству.

Најважније објављене књиге и чланци (извод из репрезентативне библиографије):

Велика Албанија – поријекло – идеје – пракса (1995); *125 година Друге београдске гимназије* (1995); *Сецесионистичка побуна на Косову и Метохији 1944–1945*, Историја 20. века, бр. 1 (1995), стр. 63–76; *Југословенско-британски разговори у Лондону 1952. и Београду 1953. године*, Историја 20. века, бр. 2 (1997) стр. 113–128; *Преписка о арнаутским насиљима у Старој Србији 1898–1898*, Београд 1998, стр. 3–149; *Југословенска држава и Албанци*, том I (коауторство) (1998); *Југословенска држава и Албанци*, том II (коауторство) (1999); *Фалсификати албанске историографије, Гледишта: часопис Београдског универзитета*, бр. 3–4 (1999) стр. 98–101; *Историјско и епско у Мојковачкој бици*, Гласник Одјељења умјетности ЦАНУ (2000) стр. 117–125; *Рана на тијелу Балкана: разорност концепта „Велике Албаније“*, Војни ин-

форматор, бр. 2 (2000), стр. 5–12; *Косово и Метохија у великоалбанским плановима 1878–2000* (2001); *Црна Гора у рату против Османске империје од 8. до 18. октобра 1912. године*, Историјски записи, бр. 1–2 (2002) стр. 133–146; *Црна Гора и Први српски устанак*, Гласник Одјељења друштвених наука ЦАНУ (2004), стр. 205–216; *Косово и Метохија – живот живих* (коауторство) (2005); *Уџбеник за трећи разред гимназије* (коауторство) (2003. и 2008); *Историјски атлас* (коауторство) (2009); *Развој државне управе у Црној Гори 1879–1920*, Архивски записи 12, Цетиње 2010, стр. 7–23; *Југословенско-совјетски односи 1945–1956* (коауторство) (2010); *Црногорске династије. Војислављевићи – Башићи – Црнојевићи* (2014); *Историјат дипломатије Црне Горе, Спољна политика Црне Горе – историја и савременост*, Црногорска академија наука и умјетности, Зборници радова са научних скупова, 154, Подгорица, 2019; *Црна Гора 1918. године, Црна Гора 1878–1918*, Црногорска академија наука и умјетности, Подгорица, Зборници радова са научних скупова, 149, 2019; *Његошева дипломатија, Петар Други Петровић Његош. Дејеста година од рођења (1813–2013)*, Црногорска академија наука и умјетности, Подгорица, Зборници радова са научних скупова, 125, 2014; *Свети Владимир Дукљански – Хиљаду година послје, 1000-годишњица Светог Јована Владимира*, Црногорска академија наука и умјетности, Подгорица, Зборници радова са научних скупова, 142, 2017; *Сјеверноалбанска племена у плановима и политици династије Петровић Његош, Династија Петровић Његош II*, Црногорска академија наука и умјетности, Подгорица, Зборници радова са научних скупова, 60, 2002; *Сјеверна Албанија и Албанци у политичким плановима краља Николе, Краљ Никола – Личност, дјело и вријеме I*, Црногорска академија наука и умјетности, Подгорица, Зборници радова са научних скупова, 49, 1998.

Како је знао истаћи: „Историја је и као наука подложна пристрасностима, фалсификатима, погрешним тумачењима чак и професионалних историчара, па и државној цензури кад су историјски закључци неугодни за савременост“. Задатак историјске науке је, према академику Борозану, „да се новим сазнањима обогате постојећа и уклоне преостала идејна, политичка и научна спорења“ и да се „чињеницама заснованим на релевантној литератури, поузданим изворима и научним сазнањима“, укаже на тенденциозне злоупотребе и исправе погрешна, нетачна и научно неодржива схватања, раздвајањем научних истина од „политичких и идеолошких маглина“.

Академик Ђорђе Борозан је као директор и старији колега и након свога одласка из Историјског института оставио позитиван траг у колективу. Важио је за благу и љубазну особу, са изразитом културом. Увијек

предусретљив да помогне као ментор, рецензент, савјетом, подршком. Остао је до посљедњег дана искрени пријатељ Историјског института, што му треба памтити и цијенити.

Др Раденко Шћекић